

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В ХОДІ ПІДПИСАННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

IMPLEMENTATION OF COMMERCIAL UKRAINIAN LEGISLATION IN THE PROCESS OF PREPARATION FOR THE CONCLUSION OF THE ASSOCIATION AGREEMENT WITH THE EUROPEAN UNION

Позняк Я.С., студентка IV курсу
міжнародно-правового факультету

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті досліджується Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, її значення для держави. Проаналізовано зміни в господарському законодавстві у процесі укладення Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Розглянуто проблемні питання господарського законодавства України в контексті імплементації законодавства Європейського Союзу, та запропоновано шляхи їх вирішення.

У статті зазначається, що одним із головних питань після укладення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом стало завдання усунути законодавчі недоліки в господарському регулюванні, які не відповідали європейським вимогам та не дозволяли конкурувати вітчизняним виробникам в європейському просторі. Дослідження питання імплементації законодавства Європейського Союзу в господарське законодавство України є досить актуальним.

У статті зазначається, що господарське законодавство України повинне відповідати Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, тому процес імплементації потребує детального дослідження під час реформування правової системи України.

Статтю присвячено питанням зміни господарського законодавства у процесі укладення Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Метою статті є аналіз норм у господарському законодавстві, які пов'язані з укладенням зазначеної Угоди.

Під час написання статті використано праці науковців, які досліджували дану тематику. Також у статті проаналізовано текст Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Значну увагу приділено проблематиці українського законодавства в даній сфері. Авторкою зауважено, які саме зміни в господарському законодавстві України мають відбутися для ефективного виконання зобов'язань, які передбачені Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Також запропоновані зміни, що могли б допомогти модернізувати господарське законодавство, виконати Угоду про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та принести користь економіці України.

Ключові слова: господарське законодавство, імплементація, угода про асоціацію з ЄС, адаптація.

The article examines the Association Agreement between Ukraine and the European Union, its significance for the state. Changes in commercial legislation in the process of concluding an Association Agreement with the EU are analyzed. The problematic issues of the commercial legislation of Ukraine in the context of the implementation of the EU legislation are considered and the ways of their solution are offered.

The article notes that one of the main issues after the signing of the Association Agreement between Ukraine and the EU was to eliminate legislative shortcomings in economic regulation that did not meet European requirements and did not allow domestic producers to compete in Europe. The study of the implementation of EU legislation in the economic legislation of Ukraine is quite relevant today.

The article states that the Commercial Legislation of Ukraine must comply with the Association Agreement between Ukraine and the EU, so the implementation process requires detailed study in reforming the legal system of Ukraine.

The article is devoted to the issues of changing the economic legislation in the process of concluding an association agreement with the EU. The purpose of the article is to analyze the norms in economic legislation that have occurred as a result of the signing of the Association Agreement between Ukraine and the EU.

In writing the article was used the work of scientists who have studied this topic. Also, the article analyzed the text of the Association Agreement between Ukraine and the EU.

Considerable attention was paid to the issues of Ukrainian legislation in this area. The author noted what changes in the commercial legislation of Ukraine should take place for the effective implementation of the obligations under the Association Agreement between Ukraine and the EU. Also proposed are changes that could help modernize economic legislation, implement the EU-Ukraine Association Agreement and benefit Ukraine's economy.

Key words: commercial legislation, implementation, association agreement with EU, adaptation.

Постановка проблеми. Унаслідок укладення Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі – ЄС) перед нашою державою постало завдання усунути законодавчі недоліки в господарському регулюванні, які не відповідали європейським вимогам та не дозволяли конкурувати вітчизняним виробникам в європейському просторі. Дослідження питання імплементації законодавства ЄС у господарське законодавство України є досить актуальним.

Угода про асоціацію з ЄС має бути основним орієнтиром подальшої модернізації господарського законодавства з урахуванням норм ЄС та основних викликів в економіці. Господарське законодавство України повинне відповідати Угоді про асоціацію між Україною та ЄС, тому процес імплементації потребує детального дослідження під час реформування правової системи України.

Метою статті є аналіз норм у господарському законодавстві, які впроваджені внаслідок укладення Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання імплементації європейського законодавства в господар-

ське законодавство України розглядали у працях В. Шайгарданова, Н. Рябець, Б. Марченко, В. Муравйов, П. Пауль, Г. Моєс, Дж. Трон, О. Ганзенко, Г. Михайлюк, В. Трюхан, О. Вишняков, А. Олефір, В. Король, І. Єдгарова й інші.

Основні результати досліджень. Пріоритетом для України є адаптація національного законодавства до законодавства ЄС, а також усунення суперечностей між нормативно-правовими приписами.

Угода про асоціацію дозволяє встановити двосторонній діалог між Україною та ЄС, впровадити новий режим торгівлі, визначити основні пріоритети імплементації стандартів та норм ЄС у законодавство України.

Початок співпраці між Україною і ЄС був покладений ще 14 червня 1994 р., коли було укладено Угоду про партнерство та співробітництво між Україною і європейськими співтовариствами та державами – їхніми членами від [1]. Згодом постановою Кабінету Міністрів України від 16 серпня 1999 р. № 1496 була затверджена Концепція адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу здійснюється на підставі Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, що затверджена Законом України від 18 березня 2004 р. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 червня 2005 р. № 201-р було затверджено «План заходів щодо виконання у 2005 р. Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу».

30 березня 2012 р. у Брюсселі розпочалося парафування Угоди про асоціацію між Євросоюзом і Україною. Після підписання кожної зі 160 сторінок політичного тексту 19 липня 2012 р. було парафровано 1 100 сторінок об'ємної економічної частини стосовно створення поглибленої та всеосяжної ЗВТ [2].

У вересні 2014 р. Україна ратифікувала Угоду про асоціацію, відтоді почався процес забезпечення ефективного виконання міжнародно-правових зобов'язань органами влади, уповноваженими у сфері європейської інтеграції. Стрижневим елементом Угоди є адаптація законодавства України до права ЄС. Угода про асоціацію – це 355 актів Європейського Союзу, положення яких повинні бути імплементовані в національну правову основу України, тому розробка ефективного механізму наближення законодавства України до права ЄС є важливим елементом, який має безпосередній вплив на формування державної політики України загалом [3].

Згідно з положеннями економічної частини Угоди про асоціацію, Україна погодилася узгодити господарське законодавство з основними принципами законодавства Європейського Союзу. Сторони розвивають та зміцнюють співробітництво з питань політики у сфері промисловості та підприємництва, покращують умови для підприємницької діяльності для всіх суб'єктів господарювання, з особливою увагою до малих та середніх підприємств [4].

Одним з основних напрямів модернізації господарського законодавства є те, що національне законодавство повинно відповідати європейським вимогам. Інтеграційні процеси впливають як на розвиток господарського законодавства країн, так і на формування специфіки їхніх внутрішніх господарських відносин. Ці чинники, поряд з урахуванням національних особливостей господарсько-правового регулювання економіки, повинні сприяти модернізації. На цьому шляху було ухвалено Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 17 березня 2004 р. Указом Президента України від 21 серпня 2004 р. визначені конкретні питання організації дотримання цього Закону [5, с. 14].

У п. 271 розпорядження № 847 передбачено захід у вигляді приєднання до Конвенції Організації Об'єднаних Націй про міжнародні змішані перевезення вантажів (м. Женева, 24 травня 1980 р.). У п. 123 передбачено сприяння ухваленню Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» [6].

Також 18 березня 2004 р. ухвалено Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу». Указом Президента України від 21 серпня 2004 р. окреслено конкретні питання організації дотримання цього Закону. Не втратили чинності й інші нормативно-правові акти, які були ухвалені щодо згаданого Закону. Відповідно до всіх цих нормативних актів, з метою підвищення ефективності регулювання господарських відносин і гарантування національної економічної безпеки мають бути модернізовані господарсько-правові публічні та приватні засоби такого регулювання [7].

Способи гармонізації можна простежити в контексті ухвалених українською стороною рішень на виконання Угоди про асоціацію. Так, Кабінетом Міністрів України ухвалено розпорядження «Про імплементацию Угоди про

асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» № 847-р від 17 вересня 2014 р. У п. 144 передбачено розроблення проєктів нормативно-правових актів із метою імплементатії положень Директиви 2001/96/ЄС Європейського парламенту та Ради від 4 грудня 2001 р., що встановлює узгоджені вимоги і процедури безпечного завантаження і розвантаження навалювальних суден (балкарів) [8, с. 304]. Позитивом директив є їхня чіткість і визначеність. Тому імплементатія директив у систему національного законодавства не є складним процесом [9, с. 14].

Унаслідок укладання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у господарському законодавстві України відбулись зміни у сфері сільського господарства, фітосанітарії та низка нововведень щодо аграрного сектора. Угода про асоціацію також містить в інших розділах вимоги, які безпосередньо стосуються операторів сільськогосподарського ринку. Зокрема, у положеннях щодо охорони навколишнього природного середовища. Два акти ЄС містять найбільше таких вимог: Директива 2011/92/ЄС Європейського парламенту та Ради «Про оцінку впливу окремих державних і приватних проєктів на навколишнє середовище (кодифікація)» та Директива Ради 91/676/ЄС про захист вод від забруднення, спричиненого нітратами із сільськогосподарських джерел, із змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) № 1882/2003. Ці директиви містяться в додатку ХХХ до гл. 6 «Навколишнє природне середовище» Угоди про асоціацію. Директива щодо оцінки впливу на навколишнє середовище вже імплементована в українське законодавство шляхом ухвалення Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», який набрав чинності 18 грудня 2017 р.

Найбільшою проблемою у процесі імплементатії Угоди про Асоціацію з ЄС є відсутність комунікації та діалогу із представниками бізнесу для роз'яснення запропонованих законодавчих новел і переваг після їх запровадження для учасників ринку.

Актуальною проблемою процесу імплементатії Угоди про Асоціацію з ЄС є відсутність прогнозованості та послідовності процесу імплементатії в умовах політичної нестабільності. Дуже часто ті стратегії та готові напрацювання, які були ухвалені попереднім урядом щодо імплементатії законодавства ЄС, скасовуються. Процес імплементатії призупиняється, а деякі позитивні напрацювання не мають своєї подальшої реалізації.

Важливим аспектом процесу імплементатії є узгодження з європейською стороною питання актуалізації всіх додатків до розд. IV та розд. V в частині нових редакцій директив і регламентів. Оскільки в Угоді про асоціацію вказані старі директиви, а у Плані заходів для імплементатії угоди визначені вже нові директиви, що в підсумку створює проблеми та маніпуляції.

Поки що залишається невизначеним правовий механізм реалізації актів органів асоціації. Йдеться насамперед про рішення Ради та Комітету асоціації. Відповідний механізм в Україні поки не вироблений. Те саме стосується європейських стандартів. Україна має транспонувати (увести) зведення технічних правил, стандартів, оцінити відповідність вимогам ЄС національних стандартів. Проте не відомо, як це буде відбуватись і коли саме [10].

З метою ефективного виконання зобов'язань, які передбачені Угодою про асоціацію, необхідно здійснити заходи щодо впровадження положень Директиви 2008/92/ЄС Європейського парламенту та Ради від 22 жовтня 2008 р. стосовно процедури співробітництва щодо забезпечення прозорості процедури встановлення цін на газ та електроенергію, які постачаються промисловим кінцевим користувачам.

На законодавчому рівні має бути план заходів, який створить конкуренцію на енергетичному ринку, що

в підсумку буде стримувати монополізм на цьому ринку, а також забезпечить розвиток інфраструктури в енергетичній сфері. Для вирішення зазначених проблем в енергетичній сфері необхідно внести зміни в закони України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», «Про ринок природного газу», «Про електроенергетику», «Про ринок електричної енергії», які дозволять реформувати сферу енергетики та узгодити національне законодавство з вимогами законодавства ЄС.

У сфері нафтовидобування з погляду енергетичної безпеки для нашої держави дуже важливо розробити й ухвалити законодавство щодо формування мінімальних запасів (резервів) нафти та нафтопродуктів в Україні. Також для стимулювання розвитку виробництва біопалива в Україні необхідно розробити й ухвалити законопроект, узгоджений із вимогами Директиви № 2009/28/ЄС, та супутнє вторинне законодавство, яке буде стимулювати державу переходити на відновлювані джерела енергії.

Для імплементації положень Директиви № 94/22/ЄС необхідно внести зміни в законодавчі акти (зокрема, Кодекс України про надра) щодо умов надання й використання дозволів на пошук, розвідування й видобуток вуглеводнів в Україні.

Співробітництво між Україною та ЄС у сфері транспорту регламентується Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Відповідно до гл. 7 розд. 5 («Економічне та галузеве співробітництво»), ця співпраця має на меті сприяння реструктуризації та оновленню транспортного сектора України і поступовій гармонізації чинних стандартів та політики з наявними в ЄС, зокрема шляхом упровадження заходів, викладених у Додатку XXXII до цієї Угоди.

Сфера транспорту в Україні дуже відстає від європейського рівня розвитку транспортної мережі та транспортних технологій. Для реформування даної сфери необхідно провести лібералізацію ринку пасажирських та товарних перевезень, а також досягнути взаємозамінності залізничних мереж України та ЄС. Усе це потребує змін у законо-

давстві у сфері транспорту, яке має відповідати вимогам ЄС, у галузях автомобільного, залізничного транспорту, внутрішніх водних шляхів.

У сфері страхування необхідно внести зміни до Закону України «Про страхування» для вдосконалення вимог із реорганізації та ліквідації страхових та перестраховальних компаній відповідно до вимог ЄС із метою імплементації положень ст. 385 Директиви 2009/138/ЄС (додаток XVII–2).

Для повної імплементації положень директив № 2012/27/ЄС та 2010/31/ЄС потрібно ухвалити низку законодавчих актів, які запустили б зміни у сфері енергоефективності. Так, Закон України «Про енергоефективність» міг би містити основні цілі та чіткий перелік заходів з енергоефективності, систему заохочення впровадження енергоефективних програм, проведення енергоаудитів для великих промислових підприємств.

Висновок. Імплементація Угоди – досить тривалий та важкий процес. Від того, як українські політики реалізують Угоду про асоціацію між Україною та ЄС, залежить подальша модернізація господарського законодавства й економічне зростання України.

У процесі імплементації законодавства ЄС варто врахувати такі чинники: якість правових актів, створення умов конкуренції в підприємницькій діяльності для адаптації з європейським ринком відповідно до вимог Угоди про асоціацію з ЄС, забезпечення стабільного функціонування інститутів державної влади, реформу судової влади в Україні, формування правової свідомості у громадян. Значення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС полягає в запровадженні процесу модернізації господарського законодавства України відповідно до європейських стандартів, інтеграції української економіки до європейської, що в результаті відкриває європейський ринок товарів та послуг для вітчизняних виробників.

Ми вважаємо, що запропоновані нами зміни допоможуть модернізувати господарське законодавство, виконати Угоду про асоціацію з ЄС та принести користь економіці України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами (УПС) від 14 червня 1994 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_012.
2. Угода про асоціацію. Україна ЄС: дороговказ реформ / О. Сушко та ін. URL: <http://www.kas.de/ukraine/ukr/publications/32048>.
3. Гнидюк Н., Павлюк С. Наближення законодавства України до права ЄС відповідно до Угоди про асоціацію: між правовими зобов'язаннями та аналізом політики? Київ: Європейський інформаційно-дослідницький центр, 2016. 39 с.
4. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. Ст. 2021.
5. Муравйов В. Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. 2013. С. 12–18.
6. Щербина Є., Топчій Н. Модернізація господарського законодавства. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. № 5. С. 180–185.
7. Замрига А. Проблематика оновлення господарського законодавства в контексті угоди про асоціацію між Україною та ЄС. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. С. 60–65.
8. Марченко В. Способи гармонізації господарського законодавства України в рамках Угоди про асоціацію з ЄС. *Віче*. 2013. С. 303–305.
9. Муравйов В., Мушак Н. Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. *Віче*. 2013. № 8. С. 12–18.
10. Муравйов В. Способи імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. *Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини»*. 2014. Вип. 36 (2). С. 8–14.